

نه مجازی به «چهارشنبه سوزی»: الگوسازی برای دنیای واقعی

چند روز مانده به چهارشنبه آخر سال، کارزارهایی با هدف ایمن سازی مراسم این روز در فضای مجازی و شبکه های اجتماعی به راه افتاده است؛ پویش هایی اجتماعی و فرهنگی که هدف آن افزایش آگاهی مردم از فلسفه واقعی این آیین و پیشگیری از رخدادهای ناگوار برای شهروندان است.

چند روز مانده به چهارشنبه آخر سال، کارزارهایی با هدف ایمن سازی مراسم این روز در فضای مجازی و شبکه های اجتماعی به راه افتاده است؛ پویش هایی اجتماعی و فرهنگی که هدف آن افزایش آگاهی مردم از فلسفه واقعی این آیین و پیشگیری از رخدادهای ناگوار برای شهروندان است.

ایرانیان پس از غروب آفتاب در شب چهارشنبه آخر سال، آتشی می افروختند و با پریدن از سر آن، با نوایی آهنگین از آتش می خواستند تا زردی، غم و بیماری را از آنان بزدايد و سرخی، شادابی و سلامتی را به آنان ارزانی دارد. این رسم اما در گذر سال ها دگرگون شده است و دیگر آن شادابی و سرخی را به ارمغان نمی آورد.

روزهای منتهی به نوروز همواره با هیجان و شادی همراه است اما در کنار این شادی گاه صداهای گوشخراش ترقه و نارنجک صوتی موجب فشارعصبی و نگرانی شهروندان می شود. این صداها آژیر فرارسیدن چهارشنبه سوری است. در این میان هشدارها و برخی تصمیم های مسوولان برای تحول در وضعیت کنونی یا حتی حذف و کنار گذاشتن آیین چهارشنبه سوری طی چند سال گذشته کارساز نبوده است.

دگرگونی هایی که در برگزاری مراسم چهارشنبه سوری به وجود آمده، نه فقط آن را از هدف و شکل آیینی خود دور ساخته، بلکه آسیب و مرگ و میرهای ناشی از ترقه بازی و انفجارهای این مراسم باعث شده است که سوگیری هایی نسبت به آن در جامعه شکل گیرد و برخی نگاه سلبی به آن داشته باشند. این در حالی است که نگاه سلبی که به جای چاره جویی در پی پاک کردن صورت مساله است هرگز نمی تواند راهگشا باشد.

تغییر شکل مراسم چهارشنبه سوری شاید نتیجه دگرگونی هایی باشد که روندهای تازه یا فناوری های نوین در جامعه و زندگی انسان به وجود آوردند، به طوری که افزون بر تغییر لایه های زندگی اجتماعی و اقتصادی، پا را فراتر نهادند و رسم ها و سنت های دیرین را هم درنوردیدند تا اینکه چهره ای تازه از آنها نمایان ساختند. همچنان که گفته شد، چهارشنبه سوری که رسم شادی آفرین چهارشنبه آخر سال ایرانیان برای طلب آرامش بود، از این دگرگونی ها دور نمانده است. امروز این رسم دیرین ایرانی جای خود را به ترقه بازی های پر سروصدا و وحشتناک داده است. بمب های دست ساز، فانوس های کاغذی، مشعل های سرخ و فشفشه های چینی جای آتش چهارشنبه سوری را گرفته اند. چهارشنبه آخر سال ایرانیان به جای یک شب خاطره انگیز به کابوس سوختگی، وحشت و ترس تبدیل شده است؛ کابوسی که در شب عید، عده ای را به بیمارستان و برخی را هم به کام مرگ می فرستد.

آمار مجروحان و آسیب دیدگان شب های چهارشنبه سوری از تغییر چهره این جشن باستانی خبر می دهد که چهارشنبه سوری را به چهارشنبه سوزی تبدیل کرده است. طی سالیان گذشته، ورود مواد آتش زای چینی به کشور همچون بمبی خوشه ای عمل کرده است. استفاده از این مواد، هم سلامت شهروندان ایرانی را به خطر انداخته، هم از آنجا که به صورت قاچاق وارد کشور می شود خسارت های زیادی را به اقتصاد وارد آورده است. افزون بر آنچه گفته شد، مواد آتش زا و فانوس های چینی مانند موریانه در فرهنگ و سنت های اصیل ایرانی رسوخ کرده تا جایی که گویی جامعه فلسفه واقعی آیین چهارشنبه سوری را فراموش کرده است و با کم توجهی به جان فرهنگ، ارزش ها، امنیت و سلامت خود افتاده است.

شدت آسیب های چهارشنبه سوری در ایران به اندازه ای است که هرساله برای این شب تدبیرهای امنیتی ویژه ای در نظر می گیرند و دستگاه های انتظامی، بیمارستان ها و اورژانس از چند روز مانده به چهارشنبه آخر سال، در حالت آماده باش به سر می برند. یک هفته پیش از چهارشنبه سوری امسال یعنی نوزدهم اسفندماه بود که انفجار انبار مواد آتش زا در اسلامشهر جان 2 جوان را گرفت و پنج تن دیگر را سوزاند.

با توجه به این رخدادهای اسفبار است که شماری از شهروندان در راستای فرهنگ سازی درست از این مراسم و یادآوری چگونگی برگزاری این آیین در ایران باستان، با راه اندازی کارزارهای مختلف در فضای مجازی، تلاش می کنند از طریق فراخواندن به پرهیز از کاربرد مواد آتش زای وارداتی از سوختگی ها و اتفاق های ناخوشایند این شب بکاهند.

در این پیوند، کارزارهایی با هدف «نه به چهارشنبه سوزی» و «نه به مواد آتش زای چینی» در فضای مجازی، برای پیشگیری از قربانی شدن شهروندان در بازی های خطرناک این شب به راه افتاده است؛ کارزارهایی که مردم را تشویق می کند به جای استفاده از وسایل خطرناک و وحشت آور به آیین سنتی این مراسم بازگردند.

به تازگی کارزاری با عنوان «کمپین تحریم چهارشنبه سوزی» در شبکه مجازی «اینستاگرام» راه اندازی شده است که با توجه به پیشگامی هنرمندان محبوبی چون «پرویز پرستویی» و اهمیت پیام های اجتماعی و فرهنگی آن، با استقبال کاربران و فعالان فضای مجازی رو برو شده است.

در پیام پرستویی خطاب به چینی ها اینگونه آمده است: دیگر پولمان را حرام ترقه ها و جنس های گوناگون شما نمی کنیم. چهارشنبه سوری جشن ما است. از امسال آتش درست می کنیم، از روی آن می پریم و شادی می کنیم. از امسال قاشق زنی می کنیم و به هم شیرینی می دهیم. از امسال جشنی واقعی می گیریم. از امسال در آستانه سال نو خیابان ها را رنگارنگ می کنیم. به هم عشق می ورزیم. از امسال چهارشنبه سوری را ایرانی برگزار می کنیم. از امسال به کودکانمان خواهیم آموخت که چهارشنبه سوری جشن شادی است، جشن سپاس از خدای یگانه است، نه ترس و وحشت. چهارشنبه سوری جشن ما است. تک تک ما حتی در برابر جشن های سرزمینمان مسوولیم، چون بخشی از تاریخ و فرهنگ ما است. آن قدر به اشتراک بگذارید تا سراسر ایرانمان را پوشش دهد.

هوده سخن اینکه جامعه برای زنده نگه داشتن اصالت و فرهنگ خود نیازمند حفظ آیین های باستانی در کنار رعایت هنجارها و قوانین است و این مهم از طریق فرهنگ سازی درست در خصوص آیین های باستانی صورت می گیرد؛ نوعی از فرهنگ سازی که به نظر می رسد در کارزار نه به چهارشنبه سوزی و مواد آتش زای چینی در فضای مجازی به آن توجه ویژه ای شده است. کوتاه سخن آنکه در کنار و همراه با این کارزارهای مجازی، جامعه نیز باید به استقبال یک چهارشنبه سوری بی خطر برود. اگر به ایده های مطرح شده در کارزار مجازی نه به چارشنبه سوزی در جامعه جامه عمل پوشانده شود، بی شک از میزان آسیب های ناشی از مواد آتش زا در چهارشنبه آخر سال کاسته خواهد شد و دیگر هیچ کس به جز خاطره خوش، خاطره دیگری از این آیین زیبا نخواهد داشت.

****گروه پژوهش و تحلیل خبری**